https://doi.org/10.52673/18570461.26.2-81.31
CZU: 75.071.1(478):76.041.5

DIMENSIUNEA SIMBOLICĂ ȘI REFLECȚIA FILOSOFICĂ ÎN GRAFICA DE ȘEVALET A VIOLETEI DIORDIEV

Doctorandă **Dorina CHICU**
E-mail: dorinachicu55@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-8576-0915
Universitatea de Stat din Moldova

© 2026. Drepturile de autor aparțin autorului. Licență: CC BY 4.0.

THE SYMBOLIC DIMENSION AND PHILOSOPHICAL REFLECTION IN THE EASEL GRAPHICS OF VIOLETA DIORDIEV

Summary. The article analyzes the work of Violeta Diordiev, a prominent visual artist and illustrator in contemporary art in the Republic of Moldova, highlighting the distinctive features of her artistic language, recurring themes, and contribution to the development of contemporary graphic art, with a particular focus on easel graphics. The study examines the main milestones of her professional formation, as well as the decisive role of classical literature in shaping a coherent, sensitive, and reflective visual imaginary. The article examines both her activity in book graphics and children's book illustration, where the artist has produced an impressive number of publications and gained national and international recognition, as well as the philosophical and poetic dimension of her easel compositions. Her artistic oeuvre can be situated within the realm of magical realism, with elements of poetic surrealism, as well as the way in which recurring motifs – the angel, the bird, the fish, the rose, and the vegetal elements – structure an allegorical universe, suspended between beauty, ambiguity, moral reflection, and existential meditation. Through the refinement of her graphic expression, conceptual depth, and originality of her vision, Violeta Diordiev's work asserts itself as a valuable contribution to the development of Moldova's national cultural heritage.

Keywords: Violeta Diordiev, easel graphics, book graphics, children's book illustration, magical realism, contemporary graphic art.

Rezumat. Prezentul articol analizează creația Violetei Diordiev, artistă plastică și ilustratoare de referință în arta din Republica Moldova, evidențiind specificul limbajului său plastic, temele recurente și contribuția adusă dezvoltării graficii contemporane, cu accent pe grafica de șevalet. Sunt urmărite principalele repere ale formării sale profesionale, precum și rolul determinant al literaturii clasice în conturarea unui imaginar vizual coerent, sensibil și reflexiv. Este examinată atât activitatea sa în domeniul graficii de carte și al ilustrației pentru copii, unde artista a realizat un număr impresionant de volume și a obținut recunoaștere națională și internațională, cât și dimensiunea filosofică și poetică a compozițiilor de șevalet. Creația sa poate fi încadrată în registrul realismului magic, cu accente de suprarealism poetic, iar motivele recurente – îngerul, pasărea, peștele, trandafirul și elementele vegetale – structurează un univers alegoric, în care frumusețea coexistă cu ambiguitatea, reflecția morală și meditația existențială. Prin rafinamentul expresiei grafice, intensitatea ideatică și originalitatea viziunii, opera Violetei Diordiev se afirmă ca o contribuție valoroasă la dezvoltarea patrimoniului artistic național.

Cuvinte-cheie: Violeta Diordiev, grafică de șevalet, grafică de carte, ilustrație de carte pentru copii, realism magic, grafică contemporană.

În istoria artelor plastice naționale, un loc de referință îl ocupă creația Violetei Diordiev, artistă plastică consacrată, autoare a unor compoziții remarcabile în diverse genuri ale graficii – de la grafica de carte și ilustrația pentru copii până la compozițiile de șevalet –, fiecare purtând amprenta unei expresivități unice, unde rigoarea profesională se împletește armonios cu sensibilitatea artistică și forța imaginației creatoare. Graficianul și profesorul universitar Alexei Colîbneac a evidențiat inteligența artistică a acesteia, precum și apartenența la curentul realismului magic, caracterizat prin imagini încărcate de metaforă și simbol, care conturează un univers fantastic și misterios [1, p. 16]. Totodată, istoricul și criticul de artă Ada Zevina

o considera, încă de la începutul anilor 2000, o tânără artistă cu un talent aparte și cu un viitor promițător în sfera artei contemporane [2]. De asemenea, de-a lungul carierei, creația sa a fost reflectată și valorificată în numeroase publicații semnate de cercetătorii Victoria Rocaciuc [3, pp. 225-233], Dmitri Șibaev [4, p. 141], de scriitorii și jurnaliștii: Antonina Sârbu [5], Claudia Partole [6, p. 13-16. 7], Elena Șatohina [8], Tatiana Migulina [9], Irina Nechit [10 ; 11] și de alți autori preocupați de evoluția artei plastice contemporane. Prin această cercetare ne propunem să analizăm o direcție importantă a creației Violetei Diordiev, evidențiind particularitățile limbajului plastic, temele recurente și contribuția artistei la dezvoltarea graficii contemporane, cu accent pe grafica de șevalet.

S-a născut la Chișinău, la 30 aprilie 1966, într-o familie de intelectuali. Părinții săi, Alexandra Covalco și Valerie Zabulica, au constituit un reper formativ esențial în devenirea sa umană și artistică.

Formarea profesională a Violetei Diordiev s-a conturat treptat și riguros, debutând în perioada 1977–1981, prin studiile urmate la Școala de Arte Plastice „Alexei Șciusev", unde a avut-o profesoară pe Galina Vîsoțcaia, instituție pe care a absolvit-o cu rezultate remarcabile, obținând diploma de merit. Lucrarea de absolvire a fost inspirată de filmul *Regele Lear* (1970), ecranizare realizată după piesa omonimă de William Shakespeare, în regia lui Grigorii Kozințev, cu Iuri Iarvet în rolul principal.

Cu Diplomă de mențiune, a absolvit și Școala Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin", în prezent Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală" (1981–1985), avându-l, în calitate de profesor la disciplinele practice, pe Ernest Simacov. În cadrul lucrării de absolvire, tânăra artistă a realizat un ciclu de ilustrații în tehnica ofortului, inspirat din opera lui Hans Christian Andersen.

Ulterior, și-a continuat studiile la Institutul de Stat al Artelor (astăzi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), la specialitatea de grafică (1985–1991), unde un rol important în formarea sa profesională l-a avut graficianul Alexei Colîbneac, Maestru Emerit al Artelor. Proiectul de diplomă al tinerei absolvente a constat într-un ansamblu compozițional de mari dimensiuni, realizat pe baza a cinci oforturi inspirate din operele lui Franz Kafka: *Procesul*, *Castelul*, *America*, *Scrisoare către tată* și *Metamorfoza*. În cadrul susținerii lucrării de diplomă au fost evidențiate măiestria și maturitatea artistică ale absolventei, proiectul fiind evaluat cu cel mai înalt calificativ. Ca urmare a aprecierii comisiei, în iunie 1991, doar în baza lucrării de diplomă, Violeta Diordiev a fost admisă în Uniunea Artiștilor Plastici din RSS Moldovenească, o situație ieșită din comun pentru contextul artistic al perioadei.

Temele abordate în lucrările de absolvire au stat la baza conturării unui univers vizual definitoriu pentru întreaga creație a artistei. Inspirată de literatura clasică – de la universul poetic al lui Hans Christian Andersen până la dramatismul piesei *Regele Lear* de William Shakespeare – Violeta Diordiev a dezvoltat un limbaj plastic centrat pe expresivitatea afectivă și pe dimensiunea metaforică a imaginii, iar apropierea de creația lui Franz Kafka a condus la accentuarea reflecției filosofice și existențiale.

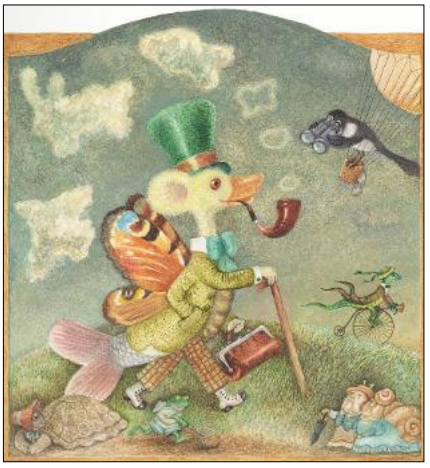
Astfel, inspirația literară și-a pus amprenta pe configurarea unui imaginar plastic bogat și sensibil, care se

Autoportet, 2008, carton, pastel, creioane colorate, 100 × 70 cm.

Ilustrație. Alan Alexander Milne, *Ursulețul Winnie-Pooh*, 2004, tehnică de autor, hârtie, 26 × 20 cm.

Ilustratie. Edward Lear, *Scrippius Pip*, 2011, tehnică de autor, hârtie, 22 × 20 cm.

manifestă atât în grafica de carte și ilustrația pentru copii – domenii importante ale activității, în care artista a ilustrat, până în prezent, peste o sută de cărți –, cât și în grafica de șevalet, ca direcție distinctă a creației sale.

În grafica de carte, artista se remarcă prin capacitatea de a construi imagini de o sensibilitate aparte, realizate exclusiv prin mijloace tradiționale manuale și articulate printr-un limbaj plastic personal. Ilustrațiile, originale ca viziune, se configurează în acord cu spiritul textului, evitând convențiile vizuale de tip comercial, iar personajele sunt tratate cu o expresivitate delicată și un firesc al reprezentării. Prin această abordare, demersul ilustrativ se constituie ca un spațiu al sugestiei și al metaforei vizuale, în care elementele plastice facilitează accesul la un univers marcat de mister și interioritate, imaginile fiind în sine o poveste vizuală unitară.

Lucrul manual îi oferă Violetei Diordiev satisfacția unei implicări totale, asemenea marilor maeștri care au construit tradiția cărții ilustrate. Drept urmare, creațiile sale nu sunt doar produse grafice, ci expresii vii ale imaginației artistice, demonstrând că, dincolo de progresul tehnologic, esența artei rămâne strâns legată de experiența interioară a plasticianului, fiind „trecută prin filiera sufletului” și, prin urmare, imposibil de reprodus de mecanismele automate.

Procesul creativ al graficii de carte pornește de la textul literar, care devine nucleul conceptual al imaginii. În funcție de epoca și contextul în care se desfășoară acțiunea, Violeta Diordiev își adaptează tehnica de lucru, urmărind nu doar ilustrarea, ci și evocarea atmosferei specifice timpului reprezentat. Această construcție plastică se realizează printr-un proces de stilizare atent controlat, vizibil în redarea vestimentației, a texturilor și a obiectelor – elemente de recuzită ce devin purtătoare de sens, conturând specificul universului vizual al operei ilustrate. Coperta și caracterul fontului sunt integrate organic în conceptul vizual, contribuind, de asemenea, la definirea „aerului” epocii. În acest mod, prin sinteza dintre text, imagine și

Ilustratie. Simion Florea Marian, *Legende despre păsări*, 2007, tuș, peniță, hârtie, 30 × 20 cm.

Ilustratie. Simion Florea Marian, *Legende despre păsări*, 2007, tuș, peniță, hârtie, 30 × 20 cm.

Ilustrație. Claudia Partole, *Lola cea frumoasă*, 2017, creioane colorate, aplicație, carton, 25 × 40 cm.

elementele grafice, artista oglindește atât conținutul narativ, cât și spiritul timpului reprezentat. În acest context, graficiana a ilustrat numeroase opere din literatura clasică universală, printre care *Aventurile lui Oliver Twist* de Charles Dickens (2004) sau *Minunatele isprăvi ale lui Tartarin din Tarascon* de Alphonse Daudet (2006), lucrând în tehnici tradiționale, precum tușul și penița, și realizând compoziții stilizate inspirate de rigoarea ofortului pe zinc.

În creația artistei se regăsesc și tehnici inspirate din practica creativă a Adei Zevina (1918–2005), în care suprafața este tratată ca un câmp tactil, cu un efect aproape tridimensional, construit pe baza temperei, peste care se intervine cu numeroase straturi de tuș colorat, trasate cu penița. Această suprapunere generează efecte subtile de transparență și profunzime, vizibile în lucrări precum *Flor și Flora* (1996), *Grădina de rodii* (1996) ș.a. [12]. De asemenea, prin utilizarea acuarelei, a guașei, a creionului colorat și a pastelului, graficiana contribuie la configurarea universului vizual al operelor unor autori din Republica Moldova, precum Claudia Partole, Constantin Dragomir și Viorica Covalschi. Întrucât fiecare text presupune o viziune proprie, în ilustrațiile destinate copiilor artista recurge și la colajul cu dantelă și hârtie colorată, adaptat particularităților literare.

Acordarea Diplomei de Onoare IBBY (International Board on Books for Young People) pentru ilustrațiile realizate la *Ursulețul Winnie-Pooh* de Alan Alexander Milne (2004) și *Lola cea frumoasă* de Claudia Partole (2017) – distincție înmânată la Copenhaga sub patronaj regal – o plasează în rândul creatorilor de referință, prin conferirea uneia dintre cele mai prestigioase onoruri în domeniul literaturii și ilustrației de carte pentru copii, rezervată personalităților ale căror opere au avut un impact semnificativ asupra culturii vizuale dedicate tinerilor cititori. Demersul său este totodată validat prin includerea în lista IBBY a celor mai buni ilustratori de carte din lume, confirmând o viziune artistică în care autenticitatea și expresivitatea manuală rămân esențiale. Recunoașterea internațio-

Ilustratie (copertă). Mihai Ungureanu, *Vine cântecul acasă*, 2021, creioane colorate, hârtie colorată, 28 × 20 cm.

Cioară bătrână, 2008, carton, pastel, creioane colorate, 100 × 70 cm.

Favoritul lunii, 2020, carton albastru metalizat, pastel, creioane colorate, 100 × 65 cm.

nală a fost confirmată și în anul 2013, când, în cadrul unei expoziții-concurs de carte desfășurate în Turkmenistan, artista a obținut Premiul II pentru lucrarea editorială „Copilul din colivie", fapt ce atestă valoarea și relevanța creației sale în context global. În completarea acestei aprecieri, activitatea artistei se remarcă printr-o participare constantă la expoziții și proiecte internaționale de ilustrație de carte pentru copii. Astfel, lucrările Violetei Diordiev au fost valorificate în cadrul Bienalei de Ilustrație Bratislava (BIB), la edițiile din 2007, 2011 și 2013. De asemenea, artista a luat parte la proiectul internațional „Peace Story", organizat în cadrul Nami Island International Children's Book Festival din Coreea de Sud, în anul 2010, care a reunit artiști din numeroase țări, îmbinând ilustrația cu teme universale precum pacea și colaborarea interumană [13].

Pe parcursul carierei sale, meritele i-au fost confirmate și prin numeroase distincții naționale, între care se remarcă Premiul „Virtuozus" (1998), instituit de sculptorul Valentin Vârtosu pentru originalitate în artele plastice. În anul 2011, i-a fost conferit Premiul „Igor Vieru", pentru întreaga activitate în domeniul ilustrației de carte pentru copii. Aceeași distincție i-a revenit și în anul 2019, în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău, fapt ce reconfirmă continuitatea, coerența și impactul activității sale artistice. Recent, la finele anului 2025, artistei i-a fost acordat de către Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Premiul „Mihail Grecu", una dintre cele mai prestigioase distincții din domeniul artelor plastice, confirmând statutul său de personalitate marcantă a artei contemporane din spațiul cultural național [13]. Ansamblul acestor realizări confirmă relevanța și integrarea organică a creației Violetei Diordiev într-un context artistic contemporan cu valențe internaționale.

În grafica de șevalet, formă de expresie rar practicată de graficienii de carte, lucrările Violetei Diordiev se înscriu în registrul realismului magic, cu accente de suprarealism poetic. Artista lucrează cu mijloace tehnice simple – creion, pastel, carton –, pe care le valo-

Adoratul doamnelor, 2020, carton, pastel, creioane colorate, 100 × 70 cm.

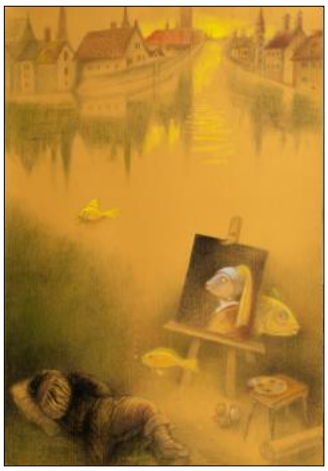
Fiica Zarzavagiului, 2025, carton, pastel, creioane colorate, 70 × 100 cm.

rifică cu finețe, extrăgând din fiecare material întregul potențial expresiv. Construcțiile compoziționale rămân armonioase, iar imaginile, chiar și atunci când abordează tematici grave, păstrează un lirism delicat și o profunzime deschisă interpretării. În planul soluției plastice, se remarcă o diferențiere între lucrările realizate pe fond gri-pal și cele executate pe carton colorat intens. În primele, tonul deschis al suportului funcționează ca lumină activă și ca spațiu respirabil al imaginii, generând o atmosferă aerată și o senzație de imponderabilitate. Formele par suspendate într-un câmp diafan, iar relația dintre figură și fundal rămâne fluidă, sugerând un univers calm, contemplativ și oniric (*Odihna* (2020), *Cioară bătrână* (2008), *Ciulin* (2023), *Sărbătoarea recoltei de nuci* (2025), *Fetița cu gâscă* (2026) ș.a. În lucrările realizate pe suport de culoare saturată, fondul amplifică vibrația imaginii și conferă compoziției o atmosferă mai densă, ușor enigmatică, apropiată de cea a picturii vechi. Spațiul plastic se organizează în jurul jocului dintre lumină și tonalitatea dominantă, ceea ce imprimă ansamblului o tensiune poetică discretă și o expresivitate reținută. Deși artista rămâne în sfera graficii de șevalet, se remarcă o accentuare a picturalității, prin modul în care materia cromatică generează atmosferă și sugerează profunzime spațială, fapt vizibil în seriile: *Familia Grădinarului* (2020–2023), *Familia Zarzavagiului* (2024–2025), *Micii și marii olandezi* (2020–2026) ș.a.

Un loc aparte în creația artistei îl ocupă lucrările executate pe carton auriu, suport care influențează decisiv atât limbajul plastic, cât și disciplina tehnică a desenului. Utilizarea acestui fond metalizat depășește interesul pentru efectul decorativ al suprafeței, constituindu-se într-o provocare tehnică și într-un exercițiu de precizie. Caracterul fragil al peliculei aurii exclude posibilitatea corecturilor ulterioare, deoarece orice intervenție cu radiera afectează ireversibil stratul metalizat al cartonului. Din acest motiv, desenul trebuie realizat cu o mare exactitate încă de la prima intervenție, fiecare linie fiind asumată definitiv. Pentru Violeta Diordiev, această tehnică reprezintă o adevărată disciplină a gândirii și a privirii, în care întâmplarea cedează locul preciziei, concentrării interioare și controlului

Visul unei nopți de vară. Soția Grădinarului, 2021, carton, pastel, creioane colorate, 70 × 100 cm.

Scufundat în Bruges, 2026, carton auriu, pastel, creioane colorate, 100 × 70 cm.

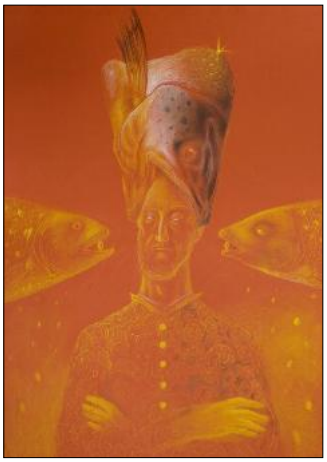
În memoria lui Watteau, 2010, carton auriu, pastel, creioane colorate, 100 × 70 cm.

desăvârșit al formei. Tocmai de aceea, ea corespunde aspirației artistei către un desen născut din claritatea concepției și siguranța privirii. Această particularitate imprimă imaginii o tensiune subtilă între rigoare și spontaneitate, sporind expresivitatea gestului grafic. Totodată, fondul auriu conferă compozițiilor o atmosferă caldă, aproape hieratică, evocând sensibilitatea picturii vechi și a icoanei, aspect evident în lucrări precum *Fructe uscate* (2021), *Adela în auriul grădinii de toamnă* (2025), *Scufundat în Bruges* (2026) ș.a., unde imaginea construiește o subtilă balanță între sacru și contemporan, ca rezonanță a istoriei umanității.

Specificul creației Violetei Diordiev nu se limitează la rafinamentul soluțiilor plastice ori la subtilitatea atmosferelor generate prin relația dintre fond, culoare și lumină. Universul artistic al graficienei este adesea traversat de un umor subtil. Ascuns în metamorfozele personajelor, în interferența dintre om, animal și vegetal, precum și în reinterpretarea ironică a unor modele consacrate ale istoriei artei, acesta conferă imaginilor o dimensiune ludică și contemplativă. Alături de aceste aspecte, imaginile dezvoltă frecvent un substrat simbolic și reflexiv, fapt evident și în seriile inspirate din creațiile marilor maeștri, remarcabile prin evocarea discretă a epocilor istorice și prin modul în care modelele clasice sunt aduse în lectura prezentului, orientând sensul imaginilor către un discurs cu pronunțată dimensiune filosofică. Acolo unde, la Pieter Bruegel cel Bătrân, pictura construia o ironie a viciilor umane și transmitea, prin alegorie, repere etice și sociale clare, lucrările Violetei Diordiev propun o zonă de incertitudine morală și de fragilizare a poziției individuale. În scena colectivă inspirată din universul bruegelian, intitulată *Polei la Buiucani* (2023), este conturată imaginea unui grup de personaje condus simbolic de un orb, un surd și un mut, metaforă a derutei colective contemporane, a unei lumi dominate de spiritul gregar și de pierderea reperelor morale. Apariția recurentă, în cre-

Polei la Buiucani, 2023, carton, creioane colorate, 70 × 90 cm.

Regele Midas și peștii lui de aur, 2019, carton, pastel, creiane colorate, 100 × 70 cm.

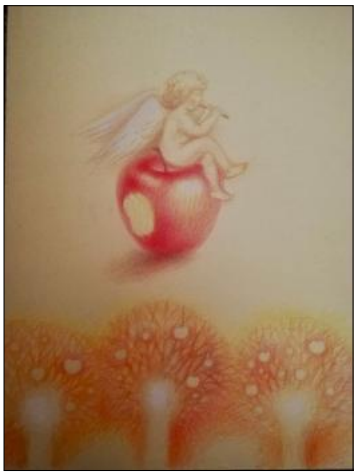
Trandafirul bătrân, 2024, carton, pastel, creioane colorate, 100 × 70 cm.

ația artistei, a personajului „Giovanni Arnolfini" (*Nocturnă* (2015), *Tăcere* (2015), *Vânătorul de perle* (2015), *Binecuvântare* (2019), *Giovanni Arnolfini* în Moldova (2022) ș.a.), cu trimitere directă la figura istorică din pictura lui Jan van Eyck, transformă identitatea socială într-o mască iluzorie și într-o reflecție ironică asupra prestigiului și aparenței. La rândul său, figura feminină de tip „Saskia", prezentă în lucrarea *Domnișoara cu fructe* (2025), derivată din universul intim al lui Rembrandt van Rijn, își pierde încărcătura biografică și devine o prezență melancolică, ca ecou al unei umanități și al unor legături afective pierdute. Dimensiunea axiologică și filosofică este susținută prin raportarea la modelul etic al lui Tiziano Vecellio (Tizian) și la simbolistica dinarului cezarului: dacă în pictura veche alegerea morală era formulată limpede, în creația Violetei Diordiev, ea rămâne suspendată, înlocuită de ambiguitate și de instabilitatea reperelor etice (*Dinarul Cezarului* (2023). În același timp, o grație teatrală stilizată, asociată universului lui Antoine Watteau (în lucrarea *În memoria lui Watteau*, 2010), păstrează doar ecoul îndepărtat al sensibilității rococo, fiind reinterpretată într-o viziune modernă, ca metaforă a fragilității existenței contemporane.

Aceeași direcție de reflecție, cu valențe filosofice și lirice, se regăsește într-o serie de lucrări precum *Etatea macului* (2019), *Sufletul grădinii de toamnă* (2020), *Trandafir în amurgul vieții* (2021), *Fructe uscate* (2021), *Trandafirul bătrân* (2024) ș.a., în care Violeta Diordiev abordează tema bătrâneții, înțeleasă nu ca degradare, ci ca proces de transformare. Personajele, izolate și introspective, sunt integrate sugestiv în structuri florale, sugerând fragilitatea existenței și trecerea timpului. Melancolia discretă, dublată de o notă de nostalgie, și atmosfera meditativă definesc aceste imagini, în care singurătatea devine o formă de introspecție, iar raportul dintre om și natură capătă valențe simbolice.

Visul lui Godot (Salonul nr. 6), 2019, carton, pastel, creioane colorate, 70 × 100 cm.

Triptic. *Cântecele paradisului*:
1. *Erotul și mărul lui Adam*, 2026, carton auriu, pastel, creioane colorate, 29,7 × 42 cm.
2. *Sărutul*, 2026, carton auriu, pastel, creioane colorate, 29,7 × 42 cm.
3. *Pasărea paradisului*, 2026, carton auriu, pastel, creioane colorate, 29,7 × 42 cm.

De-a lungul activității sale creative, artista și-a expus lucrările realizate în domeniul graficii de șevalet în numeroase expoziții personale și de grup, atât la nivel național, cât și internațional, printre care *Prezențe plastice din Republica Moldova* (1997, expoziție de grup, București, România) [14], *Visuri japoneze: 7 frontiere transparente* (2002, Galeria „Art-Aorta", Chișinău), cu lucrări inspirate din gravura japoneză și realizate pe pânză [12; 15], *Visuri venețiene* (2014, Ambasada Ungariei la Chișinău) [8] ș.a. În cadrul expoziției personale din 2008, de la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși", intitulată *Ceruri, Păsări, Trandafiri* [10], plasticiana a prezentat o serie de lucrări cu ciori, construite ca o alegorie poetică despre timp și degradarea valorilor autentice într-o lume dominată de posesie. Cioara devine un martor și agent simbolic al acumulării, în timp ce figura umană, retrasă și vulnerabilă, sugerează marginalizarea dimensiunii spirituale. În lucrarea *Iarmarocul subrezeniei* (2008), această viziune se concentrează într-o metaforă vizuală a înlocuirii sensului interior cu posesia materială, realizată printr-o scenografie fragilă și tăcută a obiectelor acumulate. În *Autoportret* (2008), lucrare aparținând aceleiași serii, artista se reprezintă ca o figură hibridă – cu cap de cioară și corp feminin –, suspendată într-un spațiu oniric. Sprijinirea protagonistei pe un nor poate fi citită ca o metaforă a echilibrului interior menținut într-un univers lipsit de repere stabile. Alegerea ciorii ca *alter-ego* funcționează ca un gest de autoironie lucidă, trimițând atât la inteligență și adaptabilitate, cât și la instinctul de posesie. Colierul, singurul accent decorativ, introduce tema valorii și a aparenței, sugerând că artista se include deliberat în critica viciilor contemporane. Autoportretul devine astfel o confesiune simbolică despre fragilitatea identității într-o lume dominată de criterii materiale.

În toamna anului 2024, Muzeul Național de Artă al Moldovei a găzduit expoziția personală a Violetei Diordiev, *Visul lui Godot*, în care se regăsesc motive precum îngerul, peștele, gâsca, buruienile, universul familiei grădinarului și al zarzavagiului. Între lucrările prezentate se numără *Iarbă-rea* (2024) și *Ciulinul* (2023), prin care artista valorifică simbolistica înțelepciunii populare, readucând în actualitate semnificațiile atribuite unor plante considerate, în aparență, neînsemnate. Lucrarea *Iarbă-rea* configurează, într-o atmosferă onirică, imaginea brusturelui ca personaj vegetal melancolic, metaforă a unei valori discrete și adesea ignorate, sugerând legătura fragilă dintre om și natură. În *Ciulinul*, artista evocă credința populară care atribuie plantei puteri protectoare împotriva răului. Gestul tăcut al cavalerului capătă valoarea unei reverențe adresate acestei forțe ancestrale, în fața căreia chiar și vitejia omului își pleacă genunchiul.

Aceeași comuniune alegorică, explorată într-o manieră poetică, se regăsește și în seria *Familia Grădinarului*, configurată într-un univers nocturn cu valențe de fabulă. Însemne ale umbrei și misterului precum luna, îngerul, păunul și trandafirul țepos, seducător prin efemeritatea florii, conviețuiesc într-un spațiu aparent atrăgător, caracterizat prin tihnă și o blândețe enigmatică. Dincolo, însă, de calmul său ademenitor, această lume se revelează ca o construcție iluzorie, reflectând tentația umană de refugiu în ireal și de abandon al lucidității, într-un cadru în care frumusețea devine, în mod paradoxal, purtătoare de ambiguitate (*Lună plină. Păzitorii grădinii* (2022), *Șapte trandafiri îndrăgostiți. Odihna Grădinarului* (2022), *Nașterea trandafirului. Fiul Grădinarului* (2021), *Visul unei nopți de vară. Soția Grădinarului* (2021), *Cireșul alb* (2023) ș.a.).

Lucrările *Masca lui Midas* (2020), *Hamlet adolescent* (2023), *Noaptea bibanului roșu* (2022), *Dinarul Cezarului și femeia de aur* (2023) ș.a. conturează un univers al metamorfozei morale, în care peștele devine mască, coroană și martor, figură a unei conștiințe suspendate. Trimiterea la simbolul creștin al peștelui este asumată și posibil inversată: nu o prezență protectoare, ci una mută și impasibilă, care asistă fără a interveni. În *Judecata* (2023), cântarul nu mai măsoară binele și răul, ci interesele, iar în *Regele Midas și peștii lui de aur* (2019), peștele-coroană devine emblema unei minți dominate de dorință. Figura umană este redusă la un rol secundar, subordonat spectacolului valorii materiale, peștele devenind astfel emblema indiferenței și „aurul" lumii contemporane.

Sensibilitatea umană este tratată cu finețe în lucrări precum *Gâscă pe malul mării* (2019), *Nostalgie* (2024) sau *Un mic dejun sănătos* (2025), care conturează imaginea unui eu fragil, aflat la marginea lumii, oscilând între dorința de deschidere și nevoia de protecție. Gâsca devine astfel simbolul unei vulnerabilități asumate, al unei retrageri motivate nu de lipsa posibilităților, ci de teama de a-și pierde liniștea interioară dacă ar îndrăzni să meargă mai departe. Aceeași temă, legată de ideea zonei de confort, este reluată și rafinată într-o formulă mai decorativă și simbolică în lucrarea *Adoratul doamnelor* (2020). Imaginea se construiește într-o delicatețe aproape ireală, în care dantela, reinterpretată prin tehnica *frivolité*, evocă fragilitatea gestului manual. Texturile vaporoase, construite din alburi și griuri perlate, fac ca figura să pară țesută din lumină. Pălăria-cochilie, amplasată teatral pe capul grațios al gâștei, sugerează o identitate suspendată între natură și vis, într-o atmosferă intimă și melancolică, dominată de eleganță și rafinament interior.

Seria cu îngeri construiește o atmosferă calmă și ușor apăsătoare, în care ființa celestă obosită și anonimă devine o imagine a omului contemporan, purtător doar al ideii de sacru. În mod ironic, libertatea pare să aparțină elementelor minore, precum păsările, iar existența este prezentată ca o viață trăită între lumi, fără o trecere reală – expresie a condiției umane actuale, care are resursele schimbării, dar și-a pierdut impulsul interior. Creația *Visul lui Godot* (2019) concentrează această viziune într-o singură imagine: un înger retras în somn, suspendat între lumi, pentru care așteptarea s-a transformat într-o pauză interioară. Titlul lucrării trimite la universul lui Samuel Beckett, însă, spre deosebire de așteptarea tensionată și lipsită de rezolvare din *Așteptându-l pe Godot*, semnificația așteptării se convertește, la Violeta Diordiev, într-o stare meditativă, de retragere în sine. Aripile nu mai vestesc zborul, ci păstrează doar memoria lui, ca semn al unui potențial nefolosit, dar încă posibil.

Opera Violetei Diordiev se distinge prin finețeea execuției și rigoarea filigranului. Caracterizate printr-o individualitate irepetabilă, creațiile sale, fundamentate pe cultura vizuală, alcătuiesc un ansamblu coerent de reflecție, discurs etic și meditație. Arta sa se impune mai întâi prin spectaculozitatea plastică a formei, pentru ca apoi să conducă privirea spre rezonanța interioară a imaginii, deschizând o perspectivă filosofică asupra lumii reprezentate, sensul rămânând deschis mai multor niveluri de lectură. Prin originalitatea demersului său artistic, creația Violetei Diordiev aduce o contribuție valoroasă patrimoniului cultural național și universal, afirmându-se ca o prezență distinctă în arta plastică contemporană.

Articol recepționat: 18 aprilie 2026
Articol acceptat: 12 mai 2026

BIBLIOGRAFIE

1. Colîbneac, A. Violeta Zabulica, în: Femeia Moldovei, nr. 3-4, 1997, p. 16.
2. Garusova, Ol'ga. Ada Zevina o zhivopisi, o Kishineve i o sebe, în: Moldavskie vedomosti, 23 mai 2003.
3. Rocaciuc, Victoria. Narațiune și simbol în grafica de carte moldovenească 1945–2010. Chișinău, 2021, 225-233.
4. Șibaev, D. Desenul artistic în cadrul evoluției artelor plastice în Republica Moldova (sfârșitul secolului al XIX-lea – secolul al XX-lea). Teză de doctorat. Chișinău, 2025, p. 141.
5. Sîrbu, Antonina. La fotograf cu Violeta Zabulica-Diordiev, în: Ziarul de Gardă, 10 iulie 2008.
6. Partole, Claudia. A vedea fața tăinuită a lucrurilor..., în: Viața ta, nr. 3, 2009, 13-16.
7. Partole, Claudia. Pictez ce-mi spune sufletul, în: Literatura și Arta, nr. 19 (3948), 13 mai 2021
8. Shatokhina, Elena. Venetsianskie sny, în: Argumenty i fakty, 5 iunie 2014.
9. Migulina, Tatiana. Grafia ot grafiki, în: Ekonomicheskoe obozrenie, nr. 32, 7 septembrie 2018.
10. Nechit, Irina. Violeta Zabulica-Diordiev în dialog cu norii la expoziția sa personală din galeria „C. Brâncuși", în: Jurnal de Chișinău, 8 iulie 2008.
11. Nechit, Irina. Violeta Zabulica-Diordiev: Am luat un premiu valoros la un Salon de Carte doar cu trei zile înainte de a o naște pe fetița mea, în: Opinia, 18 ianuarie 2005.
12. Chicu, Dorina. Arhiva personală. Interviu cu Violeta Diordiev, 2026.
13. Diordiev, Violeta. Arhiva personală.
14. Prisăcaru, V. Șapte „navigatori" ai „noului val" artistic de la Chișinău, ajunși la București, în: Mesagerul, nr. 30, 5 august 1997.
15. Lyakhova, Irina. Yaponskie sny, în: Kishinevskiy obozrevatel', nr. 41 (326), 27 decembrie 2001.